

UNIVERZITET U TUZLI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za Historiju

NASTAVNI PLAN I PROGRAM POSTDIPLOMSKOG STUDIJA
HISTORIJA BOSNE I HERCEGOVINE

T u z l a , oktobar 2001.

I U V O D

Cilj i zadatak postdiplomskog studija

Na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Tuzli izvodi se nastava na postdiplomskom studiju za temeljitije proučavanje historije Bosne i Hercegovine u svim dobima njenog historijskog razvoja: u starom i srednjem vijeku (do pada pod osmansku vlast), u novom vijeku (do 1918) i u savremenom dobu (do 1992).

Cilj i zadatak postdiplomskog studija jeste da obrazuje i primjereno osposobi naučnike za samostalno istraživanje historije Bosne i Hercegovine iz svih perioda njenog razvoja, kao i za obavljanje svih onih poslova za koje su neophodna obimnija i svestranija znanja iz historije Bosne i Hercegovine, država na Balkanskom poluostrvu i članica Evropske unije uz primjenu naučnih metoda kojima se koristi historičar istraživač.

U toku postdiplomskog studija polaznici se radno osposobljavaju iz teorije i metoda historijske nauke, pomoćnih historijskih nauka u istraživanju historije srednjeg vijeka, novog vijeka i savremenog doba Bosne i Hercegovine, ali i susjednih država jugoistočne Evrope, Osmanskog carstva, država Evrope i Amerike, Bliskog istoka, Arapskih zemalja i dr., sve u interesu svestranijeg poznavanja historije Bosne i Hercegovine.

U toku studija polaznici su dužni da ovladaju i teorijama i metodama historijske nauke, a posebno sveobuhvatnim znanjima područja za koje se opredijele, te najnovijim znanjima iz pomoćnih historijskih nauka, a posebno da upoznaju najnoviju historiografiju Bosne i Hercegovine kao i onu koja se podrazumijeva iz drugih historiografija, a bez kojih se ne bi uspješno osposobili za samostalno bavljenje historijskim istraživanjima.

Uslovi za upis

Na postdiplomski studij mogu se upisati studenti koji su završili dodiplomski studij na Filozofskom fakultetu – Odsjek za historiju i Odsjek za historiju i geografiju, sa odličnim i vrlo dobrim uspjehom. Osim toga mogu se upisati studenti koji su završili Filozofski fakultet – Odsjek za orijentalistiku.

Jedan od uvjeta za upis je i poznavanje jednog svjetskog jezika, stim da to nije jezik koji će student izučavati na postdiplomskom studiju.

Ukoliko kandidat-postdiplomac ne ispunjava naznačene uslove u pogledu uspjeha dodiplomskog studija, u obzir se mogu uzeti kandidati sa dobrim uspjehom ukoliko imaju odličan ili vrlo dobar uspjeh iz predmeta odgovarajućeg smjera studija ili pak imaju dvije preporuke nastavnika iz užeg područja studija. Izbor kandidata na osnovu uredno raspisanog konkursa vrši voditelj postdiplomskog studija.

Raspisivanje konkursa i uvjeti upisa kandidata-postdiplomaca, obaviće se u skladu sa odredbama Pravilnika o organizovanju dodiplomskog, postdiplomskog studija i postupka za sticanje doktorata nauka u JU Univerzitet u Tuzli.

Organizacija studija

Postdiplomski studij se izvodi prema Nastavnom planu i programu, kao redovni studij. Nastava se izvodi u obliku predavanja, seminara i konsultacija i to:

- u prvom semestru u trećoj sedmici marta, aprila i maja,
- u drugom semestru u drugoj sedmici novembra, decembra i januara,
- u trećem semestru u četvrtoj sedmici marta, aprila i maja.

Nadležni organ Univerziteta, ukoliko se za to ukaže potreba, može donijeti odluku o drugim terminima za početak i tok nastave.

Postdiplomski studij se organizuje u prostorijama Filozofskog fakulteta u Tuzli, u vrijeme koje ne remeti redovno izvođenje nastave dodiplomskog studija.

Posdiplomski studij iz Historije Bosne i Hercegovine traje dvije godine, odnosno četiri semestra. Predavanja, kombinovana sa mentorskim radom (seminari, konsultacije) postdiplomci slušaju prva tri semestra. U četvrtom, završnom semestru, postdiplomci se usmjeravaju na izradu magistarskog rada.

Postdiplomski studij organizuje se za oblast:

Historija Bosne i Hercegovine

Kandidati koji pokažu interes da temu magistarskog rada rade iz oblasti srednjovjekovne historije dužni su polagati dva dodatna ispita (iz opšte i nacionalne historije) srednjeg vijeka i to:

1. Historija srednjovjekovnih civilizacija (nosilac predmeta Doc. dr. Ivan Balta), ukupno 25 sati (15 P, 5 K, 5 S), umjesto ispita Evropsko društvo novog vijeka (drugi semestar).
2. Mediavalna bosanska kultura i civilizacija (nosilac predmeta Doc. dr. Salih Jalimam), ukupno 25 sati (15 P, 5 K, 5 S), umjesto ispita Historija BiH od početka 19. stoljeća do 1918. Godine (treći semestar).

Kandidati koji pokažu interes za temu magistarskog rada iz historije savremenog doba (od 1918. godine), dužni su polagati dva dodatna ispita iz tog perioda i to:

1. Opća historija evropskih zemalja 20. stoljeća (nosilac predmeta Prof. dr. Rasim Hurem), ukupno 25 sati (15 P, 5 K, 5 S), umjesto ispita Historija Osmanskog carstva sa osnovama civilizacija (drugi semestar).
2. Historija Bosne i Hercegovine u jugoslovenskom državnom okviru (nosilac predmeta Prof. dr. Tomislav Išek), ukupno 25 sati (15 P, 5 K, 5 S), umjesto ispita Historija BiH pod osmanskom upravom do kraja 18. stoljeća (treći semestar).

Ukoliko se na postdiplomski studij ne javi potreban broj kandidata za redovnu nastavu, nadležni organ Univerziteta može donijeti odluku o održavanju konsultativne nastave na jednom od smjerova za kojima postoji najveća potreba i interes.

Postdiplomskim studijem rukovodi voditelj postdiplomskog studija. Administrativne poslove obavlja ovlašteno lice Fakulteta.

Kandidat-postdiplomac stiče pravo na ispit kada odsluša predmet i ispuni ostale obaveze utvrđene nastavnim planom i programom za taj predmet i ovjeri semestar. Ispiti su pojedinačni i javni. Postupak za prihvatanje teme magistarskog rada može se pokrenut kada kandidat položi najmanje 5 ispita, odnosno poslije drugog semestra (čl. 83 Pravilnika).

Postdiplomski studij završava izradom i odrbranom magistarskog rada.

Kadidata-postdiplomca vodi mentor iz oblasti za koju se opredjeli.

Prihvatanje teme magistarskog rada, određivanje mentora i ukupni administrativni poslovi vezani za završetak postdiplomskog studija i dr. izvršiće se u skladu sa odredbama Pravilnika o organizovanju dodiplomskog, postdiplomskog studija i postupku za sticanje doktorata nauka u JU Univerzitet u Tuzli.

Kolegij nastavnika postdiplomskog studija

Voditelj postdiplomskog studija je: Doc. dr Azem Kožar

Nastavni predmeti i nastavnici na postdiplomskom studiju su:

P r e d m e t i:	N a s t a v n i c i:
<i>Historiografija Bosne i Hercegovine:</i>	Prof. dr. Ibrahim Karabegović (nosilac pred.)
<i>Metodologija historijskih istraživanja</i>	Doc. dr. Azem Kožar (nosilac predmeta)
<i>Pomoćne historijske nauke</i>	Doc. dr. Kerima Filan (nosilac predmeta)
<i>Ervopsko društvo novog vijeka</i>	Prof. dr. Šerbo Rastoder (nosil. predmeta)
<i>Historija Osmanskog carstva sa osnovama historije civilizacija</i>	Prof. dr. Enes Pelidija (nosilac predmeta)
<i>Historija Bosne i Hercegovine pod osmanskom upravom do kraja 18. stoljeća</i>	Doc. dr. Behija Zlatar (nosilac predmeta)
<i>Historija Bosne i Hercegovine od početka 19. stoljeća do 1918. godine</i>	Prof. dr. Galib Šljivo (nosilac predm.)
<i>Historija srednjovjekovnih civilizacija</i>	Doc. dr. Ivan Balta (nosilac predmeta)
<i>Mediavalna bosanska kultura i civilizacija</i>	Doc. dr. Salih Jalimam (nosilac predmeta)
<i>Opća historija evropskih zemalja 20. stoljeća</i>	Prof. dr. Rasim Hurem (nosilac predmeta)
<i>Historija Bosne i Hercegovine u jugoslovenskom državnom okviru</i>	Prof. dr. Tomislav Išek (nosilac predmeta)

Nosioci predmeta su ispitivači na ispitima.

Svi nosioci predmeta imaju izbor na fakultetu na kojem rade iz oblasti koja im je povjerena i to: Prof. dr. Ibrahim Karabegović, Doc. dr. Kerima Filan, Doc. dr. Behija Zlatar i Prof. dr. Enes Pelidija na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, Doc. dr. Ivan Balta na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, Prof. dr. Šerbo Rastoder na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, Prof. dr. Galib Šljivo na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci, Doc. dr. Azem Kožar na Filozofskom fakultetu u Tuzli i Pedagoškom fakultetu u Bihaću te Doc. dr. Salih Jalimam, Prof. dr. Rasim Hurem i Prof. dr. Tomislav Išek na Filozofskom fakultetu u Tuzli.

O stepenu angažmana naznačenih nastavnika na određenom predmetu odlučuje voditelj postdiplomskog studija u saradnji sa nastavnikom nosiocem predmeta. Ukoliko

se i kada se iz bilo kojih razloga (odsustvo, bolest, stručni interes nastave i dr.) ukaže potreba za izvođenje nastave mogu se angažirati i drugi nastavnici. Ukoliko dođe do angažmana nastavnika za srednjovjekovnu, odnosno savremenu historiju (kako je to naznačeno na str. 3) i ti nastavnici ravnopravno sudjeluju u Kolegiju nastavnika.

II NASTAVNI PLAN

Naučna oblast: **Historija Bosne i Hercegovine**

Predmeti:	Broj časova po semestrima:				
	I	II	III	IV	ukupno časova
Historiografija Bosne i Hercegovine	25		-	-	25 (15P, 5K, 5S).
Metodologija historijskih istraživanja	25		-	-	25 (15P, 5K, 5S).
Pomoćne historijske nauke	25		-	-	25 (15P, 5K, 5S).
Historija Osmanskog carstva sa osnovama civilizacija		25	-	-	25 (15P, 5K, 5S).
Evropsko društvo novog vijeka		25	-		25 (15P, 5K, 5S).
Historija Bosne i Hercegovine pod osmanskom upravom do kraja 18. stoljeća			25	-	25 (15P, 5K, 5S).
Historija Bosne i Hercegovine od početka 19.st. do 1918. godine			25	-	25 (15P, 5K, 5S).
S v e g a	75	50	50	-	175 (105P, 35K, 35S)

Poslije završetka prvog semestra studenti-postdiplomci polažu ove ispite:

- **Historiografija Bosne i Hercegovine**
- **Metodologija historijskih istraživanja**
- **Pomoćne historijske nauke.**

Poslije završetka drugog semestra studenti-postdiplomci polažu ove ispite:

- **Historija Osmanskog carstva sa osnovama civilizacija**
- **Evropsko društvo novog vijeka.**

Poslije završetka trećeg semestra studenti-postdiplomci polažu ove ispite:

- **Historija Bosne i Hercegovine pod osmanskom upravom do kraja 18. stoljeća**
- **Historija Bosne i Hercegovine od početka 19. stoljeća do 1918. godine.**

Napomena: Kandidati koji temu magistarskog rada rade iz Historije BiH u srednjem vijeku ili iz Historije BiH savremenog doba u drugom i trećem semestru polažu dodatne ispite kako je to naznačeno na stranici 3 ovog programa.

III NASTAVNI PROGRAM POSTDIPLOMSKOG STUDIJA

Historiografija Bosne i Hercegovine

Nosilac predmeta: Prof. dr. Ibrahim Karabegović

Nastavne cjeline:

1. Izvori i literatura za historiju Bosne i Hercegovine
2. Arhivi, biblioteke, privatne zbirke, porodični rodoslovi
3. Vrste historiografskih djela
4. Memoarska literatura
5. Historijske institucije
6. Periodične publikacije
7. Historičari Bosne i Hercegovine i njihova djela

Napomena:

Nastavnik će upoznati studente-postdiplomce sa objavljenim i neobjavljenim historijskim izvorima za historiju Bosne i Hercegovine i historiografskim ostvarenjima iz historije Bosne i Hercegovine.

U tom cilju potrebno je opisati arhive, od državnih do privatnih, od onih u zemlji do onih u inostranstvu. To podrazumijeva upoznavanje ne samo organizaciju arhiva, biblioteka i sl. nego i historiju ovih ustanova, te naročito način korištenja arhivskih i bibliotečkih fondova. Tu spada i upoznavanje studenata sa tehnikom rada sa kojom treba prvenstveno osposobiti polaznike u primjeni savremenih dostignuća.

Naglasak je na upoznavanju sa svim djelima iz historije Bosne i Hercegovine, a osobito pisaca historičara. Vrlo razgranatu historiografiju od monografija, studija, članaka, priloga, kritika i prikaza nije moguće upoznati bez poznavanja institucija i njihovih izdanja počevši od Akademije nauka i umjetosti Bosne i Hercegovine u Sarajevu do periodičnih izdanja institucija iz oblasti historijskog opredjeljenja.

Nastavnik će uputiti studente-postdiplomce u sve složene puteve traganja za historijskim vrelima i strpljivom načinu njegovog proučavanja.

Ispit se polaže usmeno.

Metodologija historijskih istraživanja

Nosilac predmeta: Doc. dr Azem Kožar

Nastavne cjeline:

1. Historiografija u starom vijeku
2. Historiografija u srednjem vijeku
3. Historiografija humanizma
4. Historiografija XIX stoljeća
5. Historiografija u XX stoljeću
6. Pomoćne historijske nauke
7. Predmet historijskog istraživanja
8. Metode historijske nauke
9. Naučni postupci
10. Kritika historijskih izvora
11. Naučne sinteze, i drugi naučni radovi
12. Izdavanje historijske građe

Obavezna literatura:

- Mithat Šamić, Kako nastaje naučno djelo, VIII izdanje. Sarajevo 1990.
- Bogo Grafenauer, Problemi metodologije istorijskih nauka u svjetlu nekoliko novih radova o metodologiji istorije. Jugoslovenski istorijski časopis, 1. Beograd 1965, 41-68.
- Bogo Grafenauer, Struktura i tehnika zgodovinske vede, Ljubljana 1960.
- Mirjana Gross, Suvremena historiografija. Zagreb 1996.
- Nada Klaić, „O kritici izvora kao naučnoj disciplini.“ Treći program, proljeće 1970. Beograd 1970, 216.
- Andrej Mitrović, Raspravljane sa Klio, o istoriji, istorijskoj svijesti i historiografiji. Sarajevo 1991.
- Branislav Đurđev, Esej o istorijskim izvorima, Glasnik Društva istoričara Bosne i Hercegovine, Godina XII. Sarajevo 1961,7-48.
- Branislav Đurđev, Razvitak čovječanstva i društvo, Novi Sad 1980.
- Azem Kožar, Uvod u historiju, Tuzla 1994.
- Radovan Samardžić, Usmena narodna hronika. Novi Sad 1978.
- Radovan Samardžić, Memoarska književnost i saznanje istorije. Osnovni problemi savremenog obrazovanja, Beograd 1969.
- Arnold Tojnbi, Istraživanje istorije I, II. Beograd 1970.
- Miroslav Pečujlić, Metodologija društvenih nauka, Beograd 1962.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.
Ispit se polaže usmeno.

Pomoćne historijske nauke

Nosilac predmeta: Doc. dr. Kerima Filan

Nastavne cjeline:

- 1. Arheologija (antička i srednjovjekovna);**
- 2. Paleografija (latinska i slavenska), diplomatika, ostale pomoćne historijske nauke (latinska epigrafika, hronologija, filigranologija, svragistika, heraldika, historijska geografija, historijska mefrologija, genealogija, toponomastika, i dr.);**
- 3. Osmanska paleografija (nastanka i razvoj, dokumenti koje je izdao sultan, dokumenti koji potiču od visokih vojnih funkcionera, službeno ili privatno dopisivanje organa ili funkcionera, ostali dokumenti od značaja, molbe i predstavke);**
- 4. Arhivistika (arhivska teorija, arhivska tehnika, historijat arhiva, arhivsko zakonodavstvo i arhivska praksa).**

Obavezna literatura:

- 1.**
  - G.F. Chamlux, Grčka civilizacija, Beograd 1967.
  - P. Grimal, Rimski civilizacija, Beograd 1968.
  - A. Stipčević, Iliri, Zagreb 1974.
  - E.Imamović, Antički kulturni i votivni spomenici na području Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1977.
  - E.Imamović, Počeci kršćanstva na tlu Bosne i Hercegovine u svijetu pisanih izvora i arheoloških spomenika, Tribunia, br. 7, Trebinje 1983.
  - E. Pašalić, Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1960.
  - B.Čović, Od Butmira do Ilira, Sarajevo 1976.
  - A. Benac, Studije o kamenom i bakarnom dobu u sjeverozapadnom Balkanu, Sarajevo 1964.
  - Dj. Basler, Arhitektura kashnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1972.
  - Grupa autora, Prahistorija jugoslovenskih zemalja, I, II, III, Sarajevo 1979, 1983.
- 2.**
  - Stjepan Antoljak, Pomoćne istorijske nauke, Kraljevo 1971.
  - Jakov Stipišić, Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi, Zagreb 1972.
  - Viktor Novak, Latinska paleografija, Treće izdanje, Beograd 1987.
  - Petar Djordjić, Istorija srpske ćirilice, Beograd, 1971.
  - M. Tentor, Pismo i postanak alfabeta, Zagreb, 1932.
  - Enciklopedija Jugoslavije, Zagreb, 1983.
  - Josip Nagy, Isprave iz doba hrvatske narodne dinastije, Zagreb 1925.

- Stojan Stanojević, Istorija srpske diplomatije u srednjem veku, Glas SAN, broj 90, 92, 96, 100, 106, 110, 132, 156, 157. 161
- Gregor Čermošnik, Bosanske i Humske povelje srednjeg vijeka, G Z M, 1948, 1949, 1950 i 1952.
- Z.Kulundžić, Knjiga o knjizi, Historija pisma, Zagreb 1957
- Gregor Čermošnik, Dubrovačka kancelarija do god. 1300 i najstarije knjige Dubrovačkog arhiva, G ZM, 1927.
- Gregor Čermošnik, Studije za srednjovjekovnu diplomatiku i sigilografiju Južnih slovena, Akademija nauka i umjetnosti BiH, knj. 10, 22, Sarajevo 1957.
- I.F. Polak, Vrijeme i kalendar, Sarajevo 1949.
- Bartol Zmajić, Heraldika, Zagreb 1971.
- Pavo Andjelić, Srednjovjekovni pečati iz Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1970.
- Azem Kožar, Pomoćne historijske znanosti, Tuzla 1995.
- B. Šekularac, M. Atlagić, Pomoćne istorijske nauke, Priština 1997.
- F. Rački, Prilozi za povijest bosanskih katarena, Starine JAZU, I, 1869.
- M. Tripković, Reforma kalendara, Beograd 1900.
- Solovjev, Prilozi za bosansku heraldiku, GZM, Sarajevo 1954.
- F. Rački, O starom grbu bosanskom, Rad JAZU, C, Zagreb 1890.
- S. Ćirković, Mere u srednjovjekovnom rudarstvu Srbije i Bosne, Zbornik istorijskog zavoda Jugoslovenske akademije, knj. 8,
- P. Skok, Toponomastički problemi, IČ, VI, Beograd 1956.

3.

- Lajos Fekete, Einführung in die Osmanisch-Türkische Diplomatie der Türkischen Botmäßigkeit in Ungarn, Budapest, 1926.
- Lajos Fekete, Die Siyaqat-schrift in der Türkischen Finanzverwaltung, Budapest, 1955
- Mihail Guboglu, Paleografia si Diplomatica Turco-Osmana, Bukreš, 1958
- M. Tayyib Gokbilgin, Osmanli Impalatolugu Medeniyet Tarihi Cercevesinde Osmanli Paleografya ve Diplomatie Ilmi, Istanbul, 1979
- Jan Reycjman ve Ananiasz Zajaczkowski, Osmanli-Turk Diplomatieki El Kitabi. (Turski prevod), 1993
- Mithat Sertoglu, Arsivimizin Dunu, Bugun, Yarini. Osmanli Arsivleri ve Osmanli Arastirmalari Sempozyumu, Istanbul, 1985.
- Atilla Cetin, Osmanli Arsivlerin Tarihi. Osmanli Arsivleri ve Osmanli Arastirmalari Sempozyumu, Istanbul, 1985.
- Abdurahman Seref, Evrak-i Atika ve vesaik-i Tarihiyemiz. Tarih-i Osmani Encumeni Mecmuasi, I/1 (1328 H.)
- Boris Nedkov, Osmanoturska Diplomatie i Paleografija, Sofia, 1966
- Valeri Stojanov, Die Entstehung und Entwicklung der osmanisch-türkischen Paleographie und Diplomatie. Berlin, 1993.
- Yilmaz Kurt, Osmanli Dersleri. II, Ankara, 1993.
- Mubahat S. Kutukoglu, Osmanli Belgelerin Dili (Diplomatieki). Kubbealti Akademisi Kultur ve Sanat Vakfi, Istanbul, 1994.

4.

- Ivan Bevc, Arhivistika, Zagreb 1968.
- Gerhard Enbers, Poslovi u arhivu, Beograd 1981.

- Arhivi (od pisarnice do zakladnice zgodovine), Ljubljana 1967.
- Kancelarijsko poslovanje u svijetlu arhivskih propisa (priručnik), Sarajevo 1976.
- Arhivi, knjižnice, muzeji (zbornik radova), Zagreb 1998.
- Bernard Stulli, Arhivistika i arhivska služba (studije i prilozi), Zagreb 1997.
- Grupa autora, Priručnik iz arhivistike, Zagreb, 1977.
- Azem Kožar, Arhivistika u teoriji i praksi, knj. 1, Tuzla 1995.
- Miroslav Novak, Računalnik v arhivu, Maribor 1993.

Ispit se polaže usmeno.

Napomena: Kandidati za Historiju BiH novog vijeka realiziraju program pod 2, 3 i 4, kandidati za Historiju BiH srednji vijek pod 1 i 2, a kandidati za Historiju BiH savremenog doba pod 4.

Evropsko društvo novog vijeka

Nosilac predmeta: Prof. dr. Šerbo Rastoder

Nastavne cjeline:

I Opšta karakteristika historije novog vijeka od 1492. do 1789. godine

- Stvaranje osnova kapitalističkog društva
- Vanevropski svijet prije geografskih otkrića
- Geografska otkrića i njihov historijski značaj
- Humanizam i renesansa
- Doba reformacije u Evropi
- Hazburgovci u XVI i XVII stoljeću
- Evropske države u XVI i XVII stoljeću,
- Azijske države u XVI i XVII stoljeću,
- Razvoj Evropskih država u XVII i XVIII stoljeću,
- Spoljna politika evropskih država XVII i XVIII stoljeća

II Opšte karakteristike historije novog vijeka od 1789. do 1878. godine

- Doba buržoaske revolucije krajem XVIII stoljeća
- Doba evropske reakcije 1815-1848. (Bečki kongres i stvaranje "Svete alijanse"),
- Revolucija 1848/49. u Evropi
- Nacionalni pokreti 1849-1871. godine u Evropi
- Spoljna politika evropskih sila do Berlinskog kongresa 1878. godine

III Opšte karakteristike historije u periodu od 1878-1918.

- Spoljna politika evropskih sila i kolonijalna ekspanzija u Africi i Aziji od 1878-1914. g.
- Razvoj imperijalizma
- Prvi svjetski rat.

Obavezna literatura:

- E. Tarle, Istorija novog veka, I-II, Beograd, 1948.
- D. Živojinović, Uspon Evrope 1450-1789. godine, Novi Sad, 1985.
- Historija čovječanstva, svezak četvrti, knj. I-IV, svezak peti, knj. I-IV, svezak šesti, knj. I-IV.
- J. Kulischer, Opća evropska povijest srednjega i novoga vijeka, Zagreb, 1957.
- Č. Popov, Gradjanska Evropa, I-II, Novi Sad, 1989.
- A. Debidur, Diplomatska istorija Evrope od otvaranja Bečkog kongresa do zaključenja Berlinskog (1814-1878), Beograd 1933.
- V. Šulek, Diplomatska historija centralnih sila 1882-1935, Zagreb 1938.
- N. Samardžić, Francuska i Turska 1667-1691, Beograd 1992.
- V.P. Potemkin, Historija diplomacije, I, II, Zagreb 1951.
- V.J. Šeremet, Osmanlijska imperija i Zapadna Evropa, vtereja tret XIX v., Moskva 1986.
- V. Popović, Istočno pitanje, Sarajevo 1965.

Ispit se polaže usmeno.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.

Historija Osmanskog carstva sa osnovama historije civilizacija

Nosilac predmeta: Prof. dr. Enes Pelidija

Nastavne cjeline:

1. Anadolija i maloazijski bjeluci do vremena nastanka osmanske države
2. Razvoj osmanske države od sultana Orhana do Sulejmana Kanunija (1326-1520)
3. Osmansko carstvo kao svjetska supersila (1520-1596)
4. Administrativno-upravna organizacija osmanske države i timarski sistem
5. Opadanje moći osmanskog carstva i njen odjek na prostore zemalja jugoistočne Evrope (1596-1791)
6. Ibrahim Alajbegović – Pečevi i njegovo djelo “Tarih-I al-l’Osman”
7. Osmanski grad na prostorima jugoistočne Evrope
8. O Hasan Kafi Pruščaku, Mustafi Ejuboviću – Šejh Juji i njihovim djleima
9. Opći pogled na stanje lokalne uprave u osmanskoj državi
10. Mjesto i uloga obrazovno-kulturnih institucija u povijesti osmanske države do kraja XVIII stoljeća
11. Opći pogled na islamsku civilizaciju

Obavezna literatura

- Halil Inaldžik, Osmansko carstvo, klasično doba 1300-1600, Beograd 1974.
- Jozef Matuz, Osmansko carstvo, Zagreb, 1992.
- Joseph von Hammer, Historija Turskog (Osmanskog) carstva, 1 - 3, Zagreb, 1979.
- Ismail Hakki Uzuncarsili, Osmanli tarihi, I-IV, Ankara 1995.
- Yilmaz Ozutuna, Osmanli Devletli tarihi, Istanbul, 1986, cild I, II.
- Filip Hiti, Istorija Arapa od najstarijih vremena do danas, Sarajevo, 1973.
- Historija naroda Jugoslavije II, Zagreb MCMLIX, Beograd, 1960.
- Istorija makedonskog naroda, knj. 1, Beograd, 1970.
- Istorija Crne Gore od početka XVI do kraja XVIII vijeka, knjiga treća, tom prvi, Titograd, 1975.
- Istorija srpskog naroda, četvrta knjiga, tom I i II, Beograd 1919.
- Ferdo Šišić, Pregled povijesti hrvatskog naroda od najstarijih dana do 11. decembra 1918, prva knjiga (do 20. februara 1790.) Zagreb, 1920.
- Djurdjev Branislav - Milan Vasić, Jugoslovenske zemlje pod turskom vlašću, Zagreb, 1962.
- Gernot Heiss und Grete Klengenstein, Das Osmanische Reich und Europa 1683 bis 1789: Konflikt, Entspannung und Austausch, Wien, 1983.
- Mehmed Fuad Köprulu, Les origines de l'Empire Ottoman; Paris, 1935. (na bosanski jezik preveo Nedim Filipović), Porijeklo Osmanske Carevine, Sarajevo, 1955.
- Miller A. F., Mustafa-paša Bairaktar (Otomanskaa b imperia načale XIX veka), Moskva - Lenjingrad 1974.
- Zinkeisen J. W., Geschichte des Osmanischen Reichen in Europa, I - VII, Hamburg, 1859-1863.

- Franc Babinger, Mehmed Osvajač i njegovo doba, Novi Sad, 1964.
- K. Bastajić, Timarsko vlasništvo u feudalnom sistemu osmanlijske Turske, Zagreb 1958.
- J. Cvijić, Balkansko poluostrvo u jugoslovenske zemlje, I-II, Beograd 1967.
- N. Filipović, Pogled na osmanski feudalizam, GDI, IV, Sarajevo 1952.
- V. Foretić, Povijest Dubrovnika do 1808., Zagreb 1980.
- H. Hadžibegić, Glavarina u osmanskoj državi, Sarajevo 1966.
- Novičev A.D., Istorija Turcii, I, Epoha feudalizma, Lenjingrad 1963.
- I. Pederin, Mletačka uprava, privreda i politika u Dalmaciji (1409-1797), Dubrovnik 1990.
- E. Pelidija, Bosanski ejalet od Karlovačkog do požarevačkog mira (1699-1718), Sarajevo 1989.
- D. Popović, Beograd i Srbija od Požarevačkog do Beogradskog mira (1718-1739), Beograd 1950.
- V. Popović, Istočno pitanje, drugo izdanje, Sarajevo 1966.
- V. P. Potemkin, Istorija diplomacije, prvi svezak, Zagreb 1951.
- F. Basar, Osmanli eyalet tevcihati (1717-1730), Ankara 1997.
- R. Samardžić, Mehmed Sokolović, Beograd 1971.
- A. Sućeska, Ajani, prilog izučavanju lokalne vlasti u našim zemljama za vrijeme Turaka, Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, Knj. 10, XIV, Sarajevo 1965.
- O. Zirojević, Srbija pod turskom vlašću 1459-1683, Beograd 1974.
- D. R. Živojinović, Uspon Evrope 1450-1789. Novi Sad 1985.

Ispit se polaže usmeno.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.

Historija Bosne i Hercegovine pod osmanskom upravom (od 15. do kraja 18. stoljeća)

Nosilac predmeta: Doc. dr. Behija Zlatar

Nastavne cjeline:

1. Osmansko-bosanski odnosi od druge polovine 14. stoljeća do gubitka srednjovjekovne bosanske državnosti (1463)
2. Od Sandžaka do ejaleta
3. Osmansko administrativno-upravno i vojno uređenje u Bosni i Hercegovini od 1463. do 1592. godine
4. Društveni odnosi u Bosanskom ejaletu
5. Proces širenja islama
6. Stanje privrednih odnosa na selu u Bosni od uspostavljanja osmanske vlasti do kraja 16. stoljeća
7. Gradovi i gradska privreda Bosne i Bosanskog ejaleta
8. Bosanski ejalet od bitke kod Siska (1593) do Svištovskog mira (1791)
9. Odžakluk sistem
10. Kapetani i kapetanije
11. Ajani i ajanluk
12. Društveni i privredni odnosi Bosanskog ejaleta u 17. i 18. stoljeću
13. Kulturne prilike u Bosni pod osmanskom vlašću.

Obavezna literatura:

- J. H. Uzuncarsili, Osmanli Tarihi, I-IV, Ankara 1980-83.
- Joseph von Hammer, Historija Turskog (Osmanskog) carstva, I-III, Zagreb 1979.
- Halil Inaldžik, Osmansko carstvo, Beograd 1974.
- Grupa autora, Historija naroda Jugoslavije, Knjiga II, Zagreb 1959, Beograd 1960.
- B. Đurđev, M. Vasić, Jugoslovenske zemlje pod turskom vlašću, Zagreb 1962.
- J. Radonjić, Rimska Rusija i jugoslovenske zemlje od 16. Do 19. veka, SAN, Posebna izdanja, Knjiga 445, Knj. 3, Beograd 1950.
- Dž. Čehajić, Derviški redovi u jugoslovenskim zemljama, Sarajevo 1986.
- G. Stanojević, Jugoslovenske zemlje u mletačko-turskim ratovima 16-18 vijeka, Beograd 1970.
- K. Jurišić, Katolička crkva na biokovsko-neretvanskom području u doba turske vladavine, Zagreb 1972.
- N. Filipović, Pogled na osmanski feudalizam, Godišnjak istorijskog društva BiH, IV, Sarajevo 1952.
- R. Samardžić, Mehmed Sokolović, Beograd 1971.
- H. Šabanović, Bosanski pašaluk, Sarajevo 1959.
- A. Sućeska, Ajani, prilog proučavanja lokalne vlasti u našim zemljama za vrijeme Turaka, Sarajevo 1965.
- S. Bašagić, Znameniti Hrvati, Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj carevini, Sarajevo 1933.

- H. Kreševljanović, Kapetanije u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1980.
- K. H. Pruščak, Izabrani spisi, Uvod, prevod i bilješke A. Ljumovića i F. Nametak, Sarajevo 1983.
- A. Aličić, Uređenje Bosanskog ejaleta od 1789. do 1878, Sarajevo 1983.
- B. Zlatar, Zlatno doba Sarajeva, Sarajevo 1997.
- A. Sućeska, Bosanski muslimani u osmanskoj državi, Pregled, maj 1974.
- H. Kreševljaković, Sabrana djela I-IV, Sarajevo 1990.
- E. Kovačević, Granice Bosanskog pašaluka prema Austriji i Mletačkoj republici sa odredbama Karlovačkog mira, Sarajevo 1973.
- E. Pelidija, Bosanski ejalet od Karlovačkog do Poževačkog mira (1699-1718), Sarajevo 1980.
- E. Pelidija, Pohodi bosanskih paša na Crnu Goru od 1706-1714. godine, Prilozi, br. 17, Sarajevo 1980.
- H. Hadžibegić, Glavarina u osmanskoj državi, Sarajevo 1966.
- B. Đurđev, O vojnicima, GZM, II, Sarajevo 1947.
- B. Đurđev, O knezovima pod turskom upravom, IČ, I, Beograd 1948.
- Č. Truhelka, Gazi Husrev-beg, njegov život i njegovo doba, Sarajevo 1912.
- M. Hadžijahić, Porijeklo bosanskih Muslimana, Sarajevo 1990.
- A. Handžić, O gradskom stanovništvu u sjeveroistočnoj Bosni u XVI vijeku, POF 28-29/1978-9, Sarajevo 1980.
- A. Handžić, O islamizaciji u sjeveroistočnoj Bosni, POF XV-XVI/1966-67.
- V. Skarić, Širenje islama u Bosni i Hercegovini, Kalendar Gajreta za 1940.
- A. Solovjev, Nestanak bogumilstva i islamizacija Bosne, GDI BiH, god. I, Sarajevo 1949.
- H. Šabanović, Vojno uređenje Bosne od 1463. do kraja XVI stoljeća, GDI BiH, god. XI, Sarajevo 1960.
- B. Zlatar, O nekim muslimanskim feudalnim porodicama u Bosni u XV i XVI stoljeću, Prilozi, god. XIV, br. 14-15. Sarajevo 1978.

Ispit se polaže usmeno.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.

Historija Bosne i Hercegovine od početka 19. stoljeća do 1918. godine

Nosilac predmeta: Prof. dr. Galib Šljivo

I Bosanski ejalet/vilajet od Svištovskog mira 1791. do Berlinskog kongresa 1878.

1. Administrativno-teritorijalna organizacija Bosanskog ejaleta.
2. Vjerska i socijalna struktura stanovništva
3. Privreda: agrarni odnosi, čitlučenje, seoska privreda, gradska privreda, modernizacija,
4. Reforme: ukidanje janjičara 1826/27, pokret za autonomiju Bosne 1831/32 i ukidanje kapetana, Hatišerif od Gilhane 1839, ukidanje feudalizma i začeci građanskog društva u Bosni,
5. Nacioanlni pokreti
6. Medjunarodna bosanska politika: konzulati, medjunarodni odnosi
7. Kultura i prosvjeta, konfesionalni odnosi.

II Bosna i Hercegovina za vrijeme austrougarske uprave (1878-1918)

8. Napad austrougarske vojske na Bosnu i Hercegovinu. Glavne bitke, zaposijedanje gradova, uspostavljanje austrougarske vlasti.
9. Državno-pravni položaj Bosne i Hercegovine
10. Agrarni odnosi.
11. Privredne prilike, izgradnja fabrika.
12. Saobraćajne prilike, izgradnja željezničke mreže.
13. Političke prilike, konfesionalni odnosi.
14. Kulturne i prosvjetne prilike
15. Aneksija Bosne i Hercegovine
16. Bosanski sabor
17. Prvi svjetski rat i Bosna i Hercegovina.

Obavezna literatura:

- Grupa autora, Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja drugog svjetskog rata, II izdanje, Sarajevo, 1998.
- Mustafa Imamović, Historija Bošnjaka, Sarajevo, 1997.
- Smail Balić, Kultura Bošnjaka – Muslimanska komponenta, Wien, 1973.
- Ahmed S. Aličić, Uređenje Bosanskog ejaleta od 1789. Do 1878. godine, Sarajevo, 1983.
- Istorija saveza komunista Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1990.
- Đorđe Pejanović, Stanovništvo Bosne i Hercegovine, Beograd, 1955.
- Vladimir Stojančević, Južnoslovenski narodi u Osmanskom carstvu od Jedrenskog mira 1829. do Pariskog kongresa 1856. godine, Beograd, 1972.
- Galib Šljivo, Bosna i Hercegovina 1813-1826, Drugo izdanje, Banja Luka, 1988.
- Galib Šljivo, Bosna i Hercegovina 1827-1849, Banja Luka, 1988.
- Ahmed S. Aličić, Pokret za autonomiju Bosne od 1831. do 1832. godine, Sarajevo, 1996.
- Dragoslav M. Pavlović, Pokreti u Bosni i u Albaniji protivu reformi Mahmuda II, Beograd, 1913.
- Galib Šljivo, Omer-paša Latas u Bosni i Hercegovini 1850-1852, Sarajevo, 1977.
- Vasilj Popović, Agrarno pitanje i turski neredi za vreme reformnog režima Abdul Medžida (1839-1861), Beograd, 1949.
- Galib Šljivo, Bosna i Hercegovina 1854-1860, Landshut, 1998.
- Ibrahim Tepić, Bosna i Hercegovina u ruskim izvorima (1856-1878), Sarajevo, 1988.
- Muhamed Hadžijahić, Od tradicije do identiteta: geneza nacionalnog pitanja bosanskih Muslimana, Sarajevo, 1974.
- Hamdija Kreševljaković, Izabrana djela I-IV, Sarajevo 1991.
- Vojislav Bogičević, Pismenost u Bosni i Hercegovini (od pojave slovenske pismenosti u IX vijeku do kraja austrougarske vladavine u Bosni i Hercegovini), Sarajevo, 1975.

- Katolička crkva u Bosni i Hercegovini u XIX i XX stoljeću, Priedili Petar Babić i Mato Zovkić, Sarajevo, 1986.
- Avdo Sućeska, Ajani, Prilog izučavanju lokalne vlasti u našim zemljama za vrijeme Turaka, Naučno društvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1965.
- Naučni skup: Otpor austrougarskoj okupaciji 1878. godine u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1979.
- Mustafa Imamović, Pravni položaj i unutrašnji politički razvitak Bosne i Hercegovine od 1878. do 1914. godine, Sarajevo, 1976.
- Dževad Juzbašić, O nastanku paralelnog austrijskog i ugarskog zakona o upravljanju Bosnom i Hercegovinom iz 1880. godine, Radovi ANUBiH, XXXII, Sarajevo, 1967.
- Hamdija Kapidžić, Hercegovački ustanak 1882. godine, Sarajevo, 1958, II izdanje, 1973.
- Hamdija Kapidžić, Bosna i Hercegovina u vrijeme austrougarske vladavine, Sarajevo, 1970.
- Tomislav Kraljačić, Kalajev režim u Bosni i Hercegovini 1882-1903., Sarajevo 1987.
- Ilijas Hadžibegović, Postanak radničke klase u Bosni i Hercegovini i njen razvoj do 1914. godine, Sarajevo, 1980.
- Nusret Šehić, Autonomni pokret Muslimana za vrijeme austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1980.
- Božo Madžar, Pokret Srba Bosne i Hercegovine za vjersko-prosvjetnu samoupravu, Sarajevo, 1982.
- Luka Djaković, Političke organizacije bosanskohercegovačkih Hrvata, Zagreb, 1985.
- Dževad Juzbašić, Jezičko pitanje u austrougarskoj politici u Bosni i Hercegovini pred I svjetski rat, Sarajevo, 1973.
- Ilijas Hadžibegović, Bosanskohercegovački gradovi na razmeđu 19. i 20. stoljeća, "Oslobodjenje Public", Sarajevo, 1991.
- Ferdo Hauptmann, Privreda i društvo Bosne i Hercegovine u doba austrougarske vladavine (1878-1918), Prilozi za istoriju Bosne i Hercegovine, II, ANUBiH, Posebna izdanja, knj. LXXXIX, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 18, Sarajevo, 1987, str. 99-211.
- Dževad Juzbašić, Izgradnja željeznica u Bosni i Hercegovini u svjetlu austrougarske politike od okupacije do kraja Kalajeve ere, ANUBiH, Djela, knj. XLVIII, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 28, Sarajevo, 1974.
- Kemal Herelja, Industrija Bosne i Hercegovine do kraja I svjetskog rata, Beograd, 1961.
- Branislav Begović, Razvojni put šumske privrede u Bosni i Hercegovini u periodu austrougarske uprave (1878-1918) sa posebnim osvrtom na eksploataciju šuma i industrijsku preradu drveta, ANUBiH, Djela, knj. LIV, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 31, Sarajevo, 1978.
- Ilijas Bošnjović, Preobražaj strukture radne snage i stanovništva Bosne i Hercegovine, Biblioteka Ekonomskog instituta Univerziteta u Sarajevu, knj. 3, Sarajevo, 1966.
- Milan Ljiljak, Pošta, telegraf i telefon u Bosni i Hercegovini, I, "Svjetlost", Sarajevo, 1975.
- Milan Ljiljak, Pošta, telegraf i telefon u Bosni i Hercegovini, II, "Svjetlost", Sarajevo, 1981.
- Risto Besarović, Iz kulturne istorije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1966.
- Mitar Papić, Istorija srpskih škola u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1978.
- Mitar Papić, Hrvatsko školstvo u Bosni i Hercegovini do 1918, Sarajevo, 1982.
- Mitar Papić, Školstvo u Bosni i Hercegovini za vrijeme austrougarske okupacije (1878-1918), Sarajevo, 1972.
- Hajrudin Ćurić, Muslimansko školstvo u Bosni i Hercegovini do 1918, Sarajevo, 1983.
- Todor Kruševac, Bosanskohercegovački listovi u XIX veku, Sarajevo, 1978.
- Todor Kruševac, Sarajevo pod austrougarskom okupacijom 1878-1918., Sarajevo, 1966.
- Vladislav Skarić, Izabrana djela I-III, Sarajevo, 1985.
- Ibrahim Kemura, Uloga "Gajreta" u društvenom životu Muslimana Bosne i Hercegovine (1903-1941), Sarajevo, 1986.
- Luka Djaković, Položaj Bosne i Hercegovine u austrougarskim koncepcijama rješenja jugoslovenskog pitanja 1914-1918, Tuzla, 1981.
- Migracije i Bosna i Hercegovina. (Materijali naučnog skupa održanog u Sarajevu 26. i 27. oktobra 1989. godine). Sarajevo 1990
- Vasilij Popović, Meternihova politika na Bliskom istoku, Beograd 1931.
- Vojislav J. Vučović, Politička akcija Srbije u južnoslovenskim pokrajinama Habzburške monarhije 1859-1874. Beograd 1965.
- A. Debidur, Diplomatska istorija Evrope od otvaranja Bečkog kongresa do zaključenja Berlinskog (1814-1878), Beograd 1933.

Ispit se polaže usmeno.

Historija srednjovjekovnih civilizacija

Nosilac predmeta: Doc. dr. Ivan Balta

Nastavne cjeline:

- Historija historiografije srednjeg vijeka,
- Srednjovjekovne civilizacije-historijat razvoja,
- Kulturno-civilizacijski doprinos Zapadne Evrope u srednjem vijeku,
- Historijat vizantijske civilizacije (vrijeme Justinijana, zrelo doba),
- Države i narodi arapske civilizacije, (izgradnja Carstva, vrhunac arapske civilizacije, odnosi sa evropskom, vizantijskom i dalekoistočnom civilizacijom),
- Srednjovjekovna civilizacija država i naroda Dalekog istoka (azijski pokreti i uspon Evrope, značenje Kine i Indije i arapsko osvajanje, kulturno-civilizacijski doprinos država i naroda Dalekog istoka),
- Afrička civilizacija u srednjem vijeku,
- Oblici civilizacija u Americi i Okeaniji u srednjem vijeku
- Kosnosrednjovjekovna razdoblja,
- Uzroci propadanja srednjovjekovnih civilizacija.

Obavezna literatura:

- Jacques Le Goff: Srednjovjekovna civilizacija Zapadne Evrope, Beograd 1974.
- Jacques Le Beff, Srednjovjekovni imaginarij, Zagreb 1993.
- Roberto Lopez, Rodjenje Evrope, Stoljeća V-XIV, Zagreb 1976,
- Joseph von Hammer, Historija Turskog /Osmanskog/ Carstva, Knjiga I, Zagreb 1979,
- Miroslav Brandt, Srednjovjekovno doba povijesnog razvitka, Knjiga I, Zagreb 1995.
- V. Jelisejev-Jean Gaston Wiet-Philippe Wolff, Velike civilizacije srednjeg vijeka, I-III, Zagreb 1972,
- David Tablot Rice, Rani srednji vek, Beograd 1976,
- Marc Bloch, Feudalno društvo, Zagreb 1958,
- Georgije Ostrogorski, Istorija Vizantije, Beograd 1959.
- D. Udalcov, J.A. Kosminski, O.L. Vajnštajn, Istorija srednjeg veka, I, Beograd 1969.
- Filip Hiti, Istorija Arapa, Sarajevo 1967
- Lewis Mumferd, Grad u historiji, Zagreb 1968,
- Edouard Perrey, Il mediaevo, Firenze 1997,
- Jurgis Baltrušaitis, Fantastični srednji vijek, Sarajevo 1991,
- Eudjenio Garen, Italijanski humanizam, Novi Sad 1987,
- Katarina Oto-Dorn, Islamska umjetnost, Novi Sad 1971,
- Erih Kubah-Viktor H. Elbern, Karolinška i otonska umjetnost, Novi Sad 1973,
- Carol J. Du Ry, Svijet islama, Rijeka 1971,
- Franccis Souchal, Srednji vijek, Rijeka 1968,
- Hana H. Hofstätter, Kasni srednji vijek, Rijeka 1968,
- Magnus Backes-Regine Dölling, Radjanje Evrope, Rijeka 1970.
- Robert E.Wolf-Roland Millen; Renesansa, Rijeka 1969.

Ispit se polaže usmeno.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.

Mediavalna bosanska kultura i civilizacija

Nosilac predmeta: Doc. dr Salih Jaliman

Nastavne cjeline:

1. Historija historiografije srednjovjekovne Bosne
2. Antička civilizacija u Bosni i Hercegovini
3. Formiranje srednjovjekovne bosanske države
4. Bosanska država u XIII. vijeku
5. Bosanska država u XIV. vijeku
6. Bosanska država u XV. vijeku (do 1463. godine)
7. Država i vlast u srednjovjekovnoj Bosni
8. Vjera u srednjovjekovnom bosanskom društvu
9. Trgovina, privreda i rudarstvo
10. Društvo, kultura i umjetnost
12. Bosanske feudalne porodice
13. Srednjovjekovni bosanski gradovi
14. Politički slom srednjovjekovne bosanske države

Obavezna literatura:

- Sima Ćirković, Istorija srednjovjekovne bosanske države, Beograd 1964.
- Vladimir Ćorović, Historija Bosne, Beograd 1940.
- Nada Klaić, Srednjovjekovna Bosna, Zagreb 1994.
- Vjekoslav Klaić, Povijest Bosne do propasti kraljevstva, Zagreb 1882.
- Ante Babić-Desanka Kovačević-Kojić - Sima Ćirković, Društvo i privreda srednjovjekovne bosanske države, Sarajevo 1987.
- Mihailo Dinić, Državni sabor srednjovjekovne bosanske države, Beograd 1955.
- Istorija naroda Jugoslavije, Knjiga I, Beograd 1953.
- Desanka Kovačević-Kojić, Trgovina u srednjovjekovnoj Bosni, Sarajevo 1961.
- Desanka Kovačević-Kojić, Gradska naselja srednjovjekovne bosanske države, Sarajevo 1978.
- Jaroslav Šidak, Studije o „Crkvi bosanskoj" i bogumilstvu, Zagreb 1975.
- Salih Jalimam, Izvori za historiju srednjovjekovne bosanske države, Tuzla 1997.
- Salih Jalimam, Djelatnost dominikanaca u srednjovjekovnoj Bosni, Tuzla 1999.
- Salih Jalimam, Historija bosanskih bogumila, Tuzla 1999.
- Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast, Sarajevo 1984.
- Marko Vego, Postanak srednjovjekovne bosanske države, Sarajevo 1982.
- Marko Vego, Naselja bosanske srednjovjekovne države, Sarajevo 1957.

Ispit se polaže usmeno.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.

Historija Bosne i Hercegovine u jugoslovenskom državnom okviru

Nosilac predmeta: Prof. dr. Tomislav Išek

Nastavne cjeline:

1. Bosna i Hercegovina u monarhističkoj Jugoslaviji (ulazak BiH u KSHS, položaj BiH u K SHS do 1929. godine, Kraljevini Jugoslaviji do 1939, BiH u predvečerje Drugog svjetskog rata, stanovništvo, privreda, agrarni odnosi, industrija, kulturno-prosvjetne prilike, vjerske zajednice, politički život , šesto diktatura, oktrosani ustav, punktacije Sporazum Cvetković-Maček, BiH u predvečerje rata)
2. Bosna i Hercegovina u Drugom svjetskom ratu: okupacija 1941. i okupacioni sistemi, položaj BiH u Nezavisnoj državi Hrvatskoj, pokušaj ostvarenja bosanske autonomije, četnički-velikosrpski pokret i njegove posljedice, Narodno-oslobodilački pokret: organizacija ustanka, organizacija nove vlasti, ZAVNOBIH i AVNOJ, odlučne bitke narodnooslobodilačke vojske, rješenje statusa BiH u okviru jugoslovenske federacije i izgradnja bosansko-hercegovačke državnosti.
3. Bosna i Hercegovina u socijalističkoj Jugoslaviji: Ostvarenje kontinuiteta državnosti: Ustavi iz 1946., 1963. i 1974. godine, društveno-ekonomski razvoj, kulturne i obrazovne prilike, period etatizma i samourpavnog socijalizma, osobenosti privrednog i nacionalnog razvoja, raspad jednopartijskog sistema.
4. Bosna i Hercegovina u vrijeme disolucije SFRJ: Disolucija SFRJ (rat u Sloveniji i Hrvatskoj), agresija na BiH, sticanje nezavisnosti, odnos medjunarodne zajednice, genocid i druge osobenosti ratnih zbivanja u BiH (1992.-1995.), Dejtonski sporazum (1995.).

Obavezna literatura:

- Z.Babić, Katolička crkva u BiH u XIX i XX stoljeću, Sarajevo 1986,
- Luka Djaković, Političke organizacije bosanskohercegovačkih katolika-Hrvata, Zagreb 1985,
- Muhamed Hadžijahić, Od tradicije do identiteta-Geneza nacionalnog pitanja bosanskih Muslimana, Sarajevo 1974,
- N. Babić, Bosna i Hercegovina u koncepcijama građanskih snaga, Prilozi 2/1966, Prilozi br. 3/1967.
- D. Bilandžić, Historija SFRJ, Zagreb 1985,
- Lj.Boban, Maček i politika HSS, knjiga II, Zagreb 1974,
- Ferdo Čulinović, Jugoslavija između dva rata, knjiga I-II, Zagreb 1961.
- Ahmet Hadžirović, Sindikalni pokret u Bosni i Hercegovini 1918-1941, Beograd 1978.
- Atif Purivatra, JMO u političkom životu Kraljevine SHS, Sarajevo 1974,
- Ljubo Zovko, Bosna i Hercegovina 1918-1943, Državopravni položaj, Mostar 1990.
- Enver Redžić, Istorijski pogledi na vjerske i nacionalne odnose u BiH, Sarajevo 1993.

- Muhamed Hadžijahić, Muslimanske rezolucije iz 1941. godine, Zbornik 1941, u istoriji naroda Bosne i Hercegovine, str. 275-282,
- Rasim Hurem, Konceptija nekih muslimanskih građanskih političara o položaju Bosne i Hercegovine u vremenu od sredine 1943. do kraja 1944. godine, Prilozi br. 4, Sarajevo 1968, str. 533-548,
- Atif Purivatra, AVNOJ i nacionalna afirmacija Muslimana, Zbornik: AVNOJ i savremenost, Sarajevo 1984, str. 141-166,
- Jozo Tomasevich, Četnici u drugom svjetskom ratu 1941-1945, Zagreb 1979.
- Zdravko Antonić, Ustanak u istočnoj i centralnoj Bosni 1941, Beograd 1973,
- Enciklopedija Jugoslavije, Seprat Bosna i Hercegovina, Zagreb 1983.
- Istorija Saveza komunista Bosne i Hercegovine, knj. I i II, Sarajevo 1990.
- Rasim Hurem, Kriza NOP-a u Bosni i Hercegovini krajem 1941. i početkom 1942., Sarajevo 1972,
- Jovan Marjanović, Narodnooslobodilački rat i socijalistička revolucija 1941-1945., Beograd 1975.
- Ešref Vražalić, Okupacioni sistemi u Jugoslaviji u svjetlu medjunarodnog prava, Sarajevo 1966,
- Bogdan Krizman, Bosna i Hercegovina i jugoslovensko pitanje 1918, Prilozi, br. 4/1968,
- Ilijaz Hadžibegović, Postanak radničke klase u Bosni i Hercegovini i njen razvoj do 1914. godine, Sarajevo 1980,
- Drago Borovčanin, Izgradnja bosanskohercegovačke državnosti u uslovima NOR-a, Sarajevo 1979.
- Rasim Hurem, Pokušaj nekih građanskih muslimanskih političara da izdovje Bosnu i Hercegovinu iz okvira NDH , GDI, Sarajevo 1965,
- Fikreta Jelić-Butić, Ustaše i Nezavisna država Hrvatska 1941-1945, Zagreb 1977.
- Branko Petranović, Istorja Jugoslavije 1918-1988, Beograd 1988,
- Enver Redžić, Muslimansko autonomaštvo i 13. SS divizija, Sarajevo 1977.
- Enver Redžić, Nacionalni odnosi u Bosni Hercegovini 1941-1945. u analizama jugoslovenske historiografije, ANUBIH, Sarajevo 1989,
- Nedim Šarac, Uspostavljanje šestojanuarskog režima 1929. godine sa posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo 1975,
- Grupa autora, Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata, Sarajevo 1998.
- Grupa autora, Istina o Bosni i Hercegovini – činjenice iz istorje BiH, Sarajevo 1991.
- Tomislav Išek, Hrvatska seljačka stranka (1929-1941), Sarajevo 1991.
- Noel Malkolm, Povijest Bosne, Sarajevo 1995.
- Mustafa Imamović, Istorja Bošnjaka, Sarajevo 1998.
- Materijali sa naučnog skupa: Migracije u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1990.

Ispit se polaže usmeno.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.

Opća historija evropskih zemalja 20. stoljeća

Nosilac predmeta: Prof. dr. Rasim Hurem

Nastavne cjeline:

1. **Evropa između dva svjetska rata:** svijet i Evropa poslije prvog svjetskog rata, politička prestrujavanja pobijeđenih i pobjednika u prvom svjetskom ratu (građanska demokratija i sl.), mirovni ugovori i Društvo naroda, nastanak fašizma i nacizma, pripreme Osovine za rat, narodno oslobodilački rat u Španiji.
2. **Evropske zemlje u drugom svjetskom ratu:** munjeviti rat, privreda, naučno-tehnološki napredak, ratni ciljevi, formiranje savezničke koalicije, otvaranje "istočnog fronta", ratne prekretnice i otvaranje "drugog fronta", završne operacije i slom sila Osovine, mirovni ugovori, posljedice rata.
3. **Evropa poslije Drugog svjetskog rata:** suđenje ratnim zločincima, ujedinjeni narodi u evropskoj politici, "hladni rat", vojno-politički blokovi, promjene u zapadnom svijetu, razvoj kolonijalizma, pokret nesvrstanih, socijalističke države, previranja u "trećem svijetu", ideja i tok evropskih integracija, disolucioni procesi u zemljama socijalističke zajednice, naučno-tehnološka dostignuća savremenog evropskog društva, kulturni i opće civilizacijski procesi.

Obavezna literatura:

- V. Šulek, Diplomatska historija centralnih sil 1882-1935, Zagreb 1938.
- V. P. Potemkin, Historija diplomacije, II, Zagreb 1951.
- Slipičević, Bumbić, Istorija SSSR-a, Sarajevo 1969.
- P. Milosavljević, Velika oktobarska socijalistička revolucija, Beograd 1967.
- K. Todorov, Politička istorija savremene Bugarske, Beograd 1938.
- F. Mering, Istorija Njemačke, Beograd 1951.
- F. Šabo, Italija (1918-1948), Beograd 1976.
- A. L. Morton, Istorija Engleske, Sarajevo 1955.
- G. M. Trevelyan, Povijest Engleske, Zagreb 1956.
- Ž. Lefevr i dr., Istorija Francuske, II, Beograd 1961.
- F. Šišić, Pregled povijesti hrvatskog naroda, Zagreb 1975,
- J. Radonjić, Istorija Srba, Beograd 1952.
- H. B. Parks, Istorija SAD, Beograd 1985.
- J. von Hammer, Historija Turskog (Osmanskog) Carstva, III, Zagreb 1979.
- M. Kos, Istorija Slovenaca, Beograd 1960.

Ispit se polaže usmeno.

U toku realizacije programa izvršiće se dopuna literature.